

Andrzej Radwan, Łukasz Paluch

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

TYOLOGIA POWIATÓW ZIEMSKICH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO ZE WZGLĘDU NA POZIOM ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO I ŚRODOWISKOWEGO

Streszczenie: Opracowanie obejmuje analizę oraz ocenę zrównoważenia rozwoju powiatów ziemskich województwa małopolskiego. W analizie wykorzystano zespoły zmiennych diagnostycznych, charakteryzujących możliwie najpełniej procesy rozwojowe w ujęciu trzech wymiarów: społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Zastosowanie metody PERKALA, należącej do grupy metod bezwzorcowych, pozwoliło na przeprowadzenie rankingu i pogrupowanie obiektów według wartości wskaźników sumarycznych. Badania wykazały, iż między analizowanymi jednostkami występują istotne dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego, o czym świadczą zróżnicowane wartości wyliczonych wskaźników. W opracowaniu wykorzystano dane statystyczne Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie za lata 2004-2008.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, metoda PERKALA, powiaty ziemskie, województwo małopolskie, zmienne diagnostyczne.

1. Wstęp

Rozwój jest procesem stałych zmian polegających na odchodzeniu od stanu równowagi i powracaniu do niej, co oznacza, że jednostki terytorialne bądź osadnicze podlegają fluktuacji rozwojowej¹. Ocena rozwoju i jego zrównoważenia w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym na poszczególnych poziomach zarządzania: lokalnym, regionalnym oraz krajowym, uwzględniać powinna różne kategorie wskaźników będących wartością sumaryczną wielu analizowanych parametrów, charakteryzujących jego złożoność. Istotne znaczenie przy analizie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu zrównoważenia ma formuła

¹ J.L. Siemiński, *Idea „rozwoju zrównoważonego i trwałego” obszarów wiejskich w Polsce na tle innych koncepcji. Ujęcie planistyczne (część I)*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich nr 2, PAN Oddział w Krakowie, Kraków 2008, s. 23.

zmian ilościowych i jakościowych uwzględniająca ograniczenia środowiskowe. Warunkiem oceny skutków postępu gospodarczego jest zbilansowanie kryteriów efektywnościowych i satysfakcji społecznej oraz poziomu jakości życia mieszkańców².

Podstawę delimitacji wskaźnikowej regionu na szczeblu jego jednostek składowych stanowią, obok uwarunkowań kulturowych oraz przyrodniczych, charakterystyki opisujące potencjał demograficzny, społeczny, gospodarczy, a także rozwój infrastruktury. Wymienione elementy wpływają na pozycję i poziom konkurencyjności analizowanych obiektów. Ukierunkowanie działań zmierzających do trwałego i zrównoważonego rozwoju odbywać się powinno przez ich opis oraz ocenę związków i wzajemnych dysproporcji³. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju są obecnie najbardziej efektywną grupą narzędzi służących sterowaniu i kontrolowaniu procesów rozwojowych na różnych szczeblach administracyjnych. Ich zaletą jest porównywalność, a także możliwość przekształcania w indeksy, ukazujące zmienność w określonym przedziale czasowym. Umożliwiają one określenie pozycji danego obiektu, np. gminy, powiatu, województwa, będąc zarazem funkcją jednej lub wielu cech nateżenia badanego zjawiska. Zbiór wybranych wskaźników jest bowiem statystycznym odbiciem opisowej definicji zrównoważonego rozwoju⁴.

W przypadku analizy rozwoju i jego zrównoważenia na obszarach wiejskich istotnym problemem staje się ograniczona możliwość wygenerowania dostatecznej liczby zmiennych statystycznych. Zjawisko to powoduje, iż do trzech najważniejszych grup czynników zrównoważenia obszarów wiejskich należy zaliczyć:

- gospodarczo-finansowe, obrazujące aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców i władz samorządowych,
- społeczno-demograficzne, obejmujące charakterystykę demograficzną, edukacyjną, elementy kapitału ludzkiego i społecznego,
- infrastrukturalno-środowiskowe, charakteryzujące elementy infrastruktury technicznej, społecznej oraz jakość podstawowych elementów stanu środowiska przyrodniczego⁵.

2. Cel i metodyka badań

Celem opracowania jest analiza oraz ocena zrównoważenia rozwoju powiatów ziemskich województwa małopolskiego w wymiarze społecznym, gospodarczym i

² G. Spsychalski, *Zrównoważony i trwały rozwój wsi i rolnictwa*, [w:] *Model regionalny zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich*, SGGW, Warszawa 2006, s. 37.

³ M. Jaworska, L. Luty, *Ocena rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów województwa małopolskiego*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia nr 8 (3), Warszawa 2009, s. 37.

⁴ T. Borys, *W poszukiwaniu syntetycznego wskaźnika zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Obszary badań nad trwałym i zrównoważonym rozwojem*, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2007, s. 271.

⁵ M. Witkowska-Dąbrowska, *Równoważenie rozwoju na obszarach wiejskich w aspekcie ładu środowiskowego – problemy pomiaru i oceny*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. XII, z. 1, Warszawa–Poznań–Szczecin 2010, s. 270-274.

środowiskowym. W analizie posłużono się, należąca do grupy metod taksonomicznych, wielokryterialną metodą PERKALA⁶. W postępowaniu badawczym przyjęto zespoły (kategorie) cech, które najpełniej opisują zrównoważenie procesów rozwojowych. Doboru zmiennych, spośród danych statystyki masowej, dokonano na podstawie przesłanek merytorycznych, tak aby przyjęty zestaw czynił zadość postulatowi adekwatności, porównywalności i kompletności informacji statystycznej. Zakwalifikowane cechy diagnostyczne charakteryzuje słabe skorelowanie między sobą oraz względnie wysoki poziom zmienności. W celu określenia wpływu poszczególnych charakterystyk na kierunki zrównoważenia rozwoju dokonano ich podziału na stymulanty ($x_{i(s)}$) i destymulanty ($x_{i(d)}$), przyjmując następujące zespoły zmiennych⁷:

I – wymiar społeczny:

$x_{1(s)}$ – przyrost naturalny ludności na 1000 mieszkańców,

$x_{2(s)}$ – saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców,

$x_{3(s)}$ – gęstość zaludnienia,

$x_{4(d)}$ – stopa bezrobocia,

$x_{5(s)}$ – wskaźnik poziomu wykształcenia⁸,

$x_{6(s)}$ – liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców;

II – wymiar gospodarczy:

$x_{7(s)}$ – udział osób pracujących w sektorze usług rynkowych w ogólnej liczbie ludności (%),

$x_{8(d)}$ – udział osób pracujących w sektorze rolniczym w ogólnej liczbie ludności (%),

$x_{9(s)}$ – wskaźnik zatrudnienia,

$x_{10(s)}$ – liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 000 ludności,

$x_{11(s)}$ – dochody własne samorządów przypadające na mieszkańca (zł),

$x_{12(s)}$ – udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach (%),

$x_{13(s)}$ – wysokość wpływów podatkowych do budżetu na mieszkańca (zł),

$x_{14(s)}$ – wielkość środków pozyskanych z budżetu UE na mieszkańca w latach (zł);

III – wymiar środowiskowy:

$x_{15(s)}$ – ludność korzystająca z instalacji wodociągowej w % ludności ogółem,

$x_{16(s)}$ – wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną na mieszkańca (zł),

$x_{17(d)}$ – wielkość emisji pyłów i gazów (emisja równoważna) na 1 km² powierzchni (tys. t)⁹,

⁶ T. Grabiński, *Metody taksonometrii*, Wyd. AE, Kraków 1992, ss. 176.

⁷ A. Młodak, *Analiza statystyczna w statystyce regionalnej*, Wyd. CDiI Difin, Warszawa 2006, s. 261.

⁸ Średnia ważona poszczególnych grup poziomów wykształcenia, wyliczona według formuły: niepełne podstawowe – 1, podstawowe i gimnazjalne – 2, zasadniczo-zawodowe – 3, średnie – 4, wyższe – 5.

⁹ Wartość emisji równoważnej wyrażonej w ekwiwalencie SO₂ wyliczono za pomocą następującej formuły: $E_r = 2,9 \times \text{pyły} + 2,9 \times \text{NO}_x + 0,5 \times \text{CO}_2 + \text{SO}_2$.

$x_{18(s)}$ – udział powierzchni prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%),
 $x_{19(s)}$ – udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogółem (%),
 $x_{20(s)}$ – udział powierzchni lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogółem (%),
 $x_{21(s)}$ – wielkość zebranych odpadów komunalnych na mieszkańca (kg),
 $x_{22(s)}$ – ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków w liczbie ludności ogółem (%).

Przekształcenia standaryzacyjne zmiennych diagnostycznych przeprowadzono według następującej formuły:

– dla stymulant:

– dla destymulant:

$$z_i = \frac{x_i - \bar{x}_i}{S(x_i)}, \text{ gdy } S(x_i) > 0, x_i \in S,$$

$$z_i = \frac{\bar{x}_i - x_i}{S(x_i)}, \text{ gdy } S(x_i) > 0, x_i \in D,$$

gdzie: x_i – wartość zmiennej agregatowej,

\bar{x}_i – średnia arytmetyczna,

$S(x_i)$ – odchylenie standardowe.

Przy takim przekształceniu wszystkie zmienne zestandaryzowane przyjmują wartości w przedziale $[-3, 3]$. Zastosowanie metody PERKALA sprowadzało się do wyznaczenia sumarycznych wskaźników (W_i) będących funkcją zestandaryzowanych cech diagnostycznych przyjętych kategorii zrównoważenia¹⁰.

$$W_i = \frac{\sum_{i=1}^n z_i}{n}, \quad (i = 1, 2, \dots, r),$$

gdzie: z_i – wartość zmiennej zestandaryzowanej,

n – liczba zmiennych zestandaryzowanych.

Klasyfikację powiatów (podział na grupy) przeprowadzono na podstawie miary agregatowej, jako mediany (Me_i) obliczonej z wartości cząstkowych wskaźników sumarycznych charakteryzujących zrównoważenie rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym¹¹.

$$Me_i = \frac{w_n}{2} + \frac{w_{n+1}}{2},$$

gdzie: W – wartość wskaźnika sumarycznego,

n – liczebność danej próby.

¹⁰ K. Kukula, *Metoda unitaryzacji zerowanej*, PWN, Warszawa 2000, s. 226.

¹¹ T. Śmiłowska, *Statystyczna analiza poziomu życia ludności Polski w ujęciu przestrzennym*, [w:] *Studia i Prace, Z Prac Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN*, z. 247, Warszawa 1997.

Podziału powiatów na grupy dokonano na podstawie formuł przedstawionych w tab. 1.

Tabela 1. Kryteria klasyfikacji powiatów ze względu na poziom zrównoważenia rozwoju

Grupa	Kategorie cech		
	wymiar społeczny	wymiar gospodarczy	wymiar środowiskowy
A	$W_s > Me_s$	$W_g > Me_g$	$W_ś > Me_ś$
B	$W_s < Me_s$	$W_g \geq Me_g$	$W_ś \geq Me_ś$
	$W_s \geq Me_s$	$W_g < Me_g$	$W_ś \geq Me_ś$
	$W_s \geq Me_s$	$W_g \geq Me_g$	$W_ś < Me_ś$
C	$W_g \geq Me_g$	$W_g < Me_g$	$W_ś < Me_ś$
	$W_s < Me_s$	$W_g \geq Me_g$	$W_ś < Me_ś$
	$W_s < Me_s$	$W_g < Me_g$	$W_ś \geq Me_ś$
D	$W_s < Me_s$	$W_g < Me_g$	$W_ś < Me_ś$

W_i – wartość wskaźnika sumarycznego, Me_i – wartość mediany

Źródło: opracowanie własne.

W opracowaniu wykorzystano dane statystyczne Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie¹². Wartości zmiennych diagnostycznych dotyczą 2008 r., wyjątek stanowią zmienne x_{11} i x_{12} , dla których obliczono średnią arytmetyczną za lata 2004-2008, oraz zmienna x_{14} , obejmująca okres od 2006 do 2009 r.

3. Wyniki

Województwo małopolskie należy do słabo zurbanizowanych i średnio uprzemysłowionych regionów w kraju. Na jego terytorium zamieszkuje 3298,2 tys. osób, z czego na wsi 50,7%. Region zaliczany jest do nielicznych w kraju, w których występuje dodatnie saldo migracji, przy wysokiej gęstości zaludnienia wynoszącej 217 osób na km² (w Polsce 122 osoby¹³). Udział województwa w wytworzonym produkcie krajowym brutto w 2008 r. wynosił 7,4%, przy poziomie 28,8 tys. zł na jednego mieszkańca, w kraju 33,4 tys. W strukturze sektorowej rolnictwo zatrudniało 20,2%, przemysł i budownictwo 26,3%, a usługi 53,5%¹⁴. Przestrzennie zauważa się duże zróżnicowanie gospodarczego poziomu rozwoju: około 30% poten-

¹² Rocznik Statystyczny – *Ochrona Środowiska 2009*, GUS, Warszawa 2009, s. 609; *Warunki życia ludności w województwie małopolskim w latach 1999-2008*, Wyd. US Kraków, 2010, s. 211.

¹³ Rocznik Statystyczny – *Ochrona Środowiska 2010*, GUS, Warszawa 2010, s. 609.

¹⁴ *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2008 r.*, Wyd. GUS i US w Katowicach, Katowice 2010, s. 149.

cjału sektora przemysłowego zlokalizowane jest w aglomeracji krakowskiej, a 25% przypada na powiaty położone w części zachodniej województwa – olkuski, chrzanowski, oświęcimski i wadowicki¹⁵. Rejony południowo-zachodnie, górskie i podgórskie województwa, z należącymi do nich takimi powiatami, jak wadowicki, suski, myślenicki, nowotarski i tatrzański, cechuje rozwój drobnej przedsiębiorczości o profilu meblarskim, obuwniczym oraz wyrobów metalowych.

Najsłabiej uprzemysłowione są północne i południowo-wschodnie krańce województwa, poza miastami Tarnów, Nowy Sącz i Gorlice. Ta część województwa, podobnie jak i pozostałe rejony, charakteryzuje się dużym udziałem drobnych gospodarstw, w których średnia wielkość występujących ok. 374 tys. gospodarstw wynosi niespełna 2,6 ha i jest najniższa w kraju. Najwyższe rozdrobnienie występuje w środkowej i zachodniej części województwa, na które przypada około 27% użytków rolnych (powiaty: chrzanowski, krakowski, myślenicki, oświęcimski, wadowicki, wielicki i część olkuskiego). Rejony te wykazują się wśród ludności rolniczej najbardziej posuniętym procesem dwuzawodowości. Północna część województwa obejmuje ok. 26% UR i jest słabo zaludniona (powiaty dąbrowski, miechowski i proszowski). Charakteryzuje ją występowanie gospodarstw większych obszarowo o przewadze dochodów z rolnictwa. Istnieją tutaj najlepsze warunki do rozwoju rolnictwa intensywnego. Strefę południową, głównie podgórską i górską, obejmującą 47% powierzchni użytków rolnych, cechuje znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych i mniej sprzyjające warunki do prowadzenia produkcji rolniczej (powiaty: tatrzański, nowotarski, suski, limanowski, gorlicki i częściowo nowosądecki). Stąd u ludności rolniczej tych rejonów wysoki udział stanowią pozarolnicze źródła dochodów. Na małopolskiej wsi w 2008 r. pracowało 305,3 tys. osób, z czego 59,3% w sektorze rolnym (głównie rolnictwie); w przemyśle i budownictwie 16,5%; 10,9% w usługach rynkowych i 13,3% w usługach nierynkowych¹⁶.

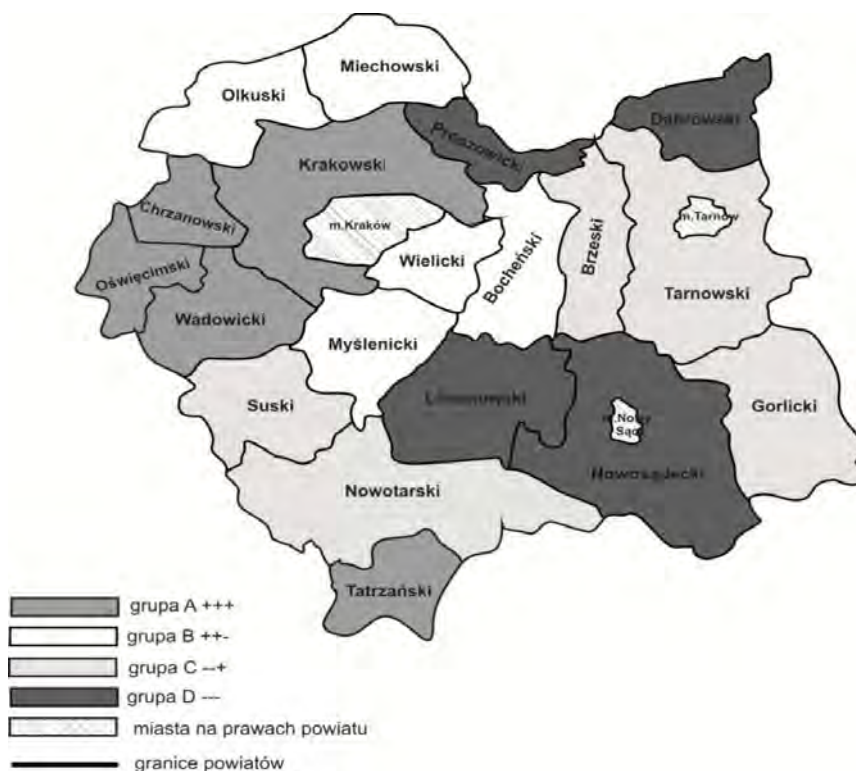
Na podstawie przeprowadzonej analizy poziomu zrównoważenia rozwoju województwa małopolskiego w ujęciu trzech wymiarów: społecznego, gospodarczego i środowiskowego, wyodrębniono cztery grupy powiatów ziemskich (rys. 1).

Grupę „A” (o zrównoważonym rozwoju) tworzy pięć powiatów: chrzanowski, krakowski, oświęcimski, tatrzański i wadowicki, wykazujących względnie wysokie wartości sumarycznych wskaźników PERKALA. Wyjątek stanowi powiat wielicki zakwalifikowany do grupy „B”, który – mimo że znacznie odbiega poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego od pozostałych – wykazuje jednak niską wartość wskaźnika środowiskowego. Grupę „B” i „C”, do których w sumie zakwalifikowano dziesięć powiatów: miechowski, olkuski, bocheński, wielicki, myślenicki, suski, gorlicki, nowotarski, brzeski i tarnowski, tworzą jednostki o niższych wartościach

¹⁵ A. Radwan, S. Sarat, *Zróżnicowanie przestrzenne infrastruktury w zakresie ochrony środowiska w województwie małopolskim*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. IX, z. 2, Warszawa–Poznań–Kraków 2007, s. 322-326.

¹⁶ *Charakterystyka obszarów wiejskich w 2008 r.*, Wyd. GUS i US w Olsztynie, Olsztyn 2010, s. 264.

wskaźników sumarycznych głównie w wymiarze społecznym i gospodarczym, a wyższych w środowiskowym. Do grupy „D” zaliczono powiaty o niezrównoważonym rozwoju. Przynależność do tej grupy powiatów dąbrowskiego, proszowickiego, limanowskiego i nowosądeckiego wynika z bardzo niskich wartości wskaźników sumarycznych dla wszystkich przyjętych wymiarów zrównoważenia (tab. 2).

Rys. 1. Podział powiatów ziemskich województwa małopolskiego w zależności od wartości sumarycznego wskaźnika PERKALA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL [www.stat.gov.pl].

Z przeprowadzonej oceny wynika, iż największy wpływ na zróżnicowanie wyznaczonych wskaźników sumarycznych charakteryzujących wymiar społeczny zrównoważonego rozwoju badanych powiatów ma grupa cech demograficznych – saldo migracji, przyrost naturalny i gęstość zaludnienia. Największe wartości wykazują powiaty wielicki, krakowski, oświęcimski i tatrzański, najniższe powiaty dąbrowski, proszowicki i miechowski położone w północnej części województwa oraz powiat limanowski, co wynika z monofunkcyjnego charakteru tych obszarów zamieszkiwanych głównie przez ludność rolniczą. Na wartość wskaźników

Tabela 2. Wartości sumarycznych wskaźników PERKALA dla powiatów ziemskich województwa małopolskiego

Grupa	Powiat	Wymiary zrównoważonego rozwoju – wartość W_i		
		społeczny	gospodarczy	środowiskowy
A	chrzanowski	0,127	0,522	0,027
	krakowski	0,607	0,604	0,077
	oświęcimski	0,490	1,003	0,160
	tatrzański	0,343	0,767	0,729
	wadowicki	0,129	0,341	0,275
B	miechowski	-0,486	0,062	0,076
	olkuski	-0,308	0,126	0,205
	bocheński	0,300	-0,227	0,164
	wielicki	1,267	0,912	-0,100
	myślenicki	0,162	0,186	-0,261
C	suski	-0,261	0,110	-0,492
	gorlicki	-0,165	-0,209	0,183
	nowotarski	-0,199	-0,339	0,313
	brzeski	-0,120	-0,584	-0,214
	tarnowski	0,077	-0,790	-0,205
D	dąbrowski	-0,749	-0,838	-0,123
	proszowicki	-0,512	-0,885	-0,380
	limanowski	-0,508	-0,211	-0,343
	nowosądecki	-0,192	-0,551	-0,091
Wartość mediany		-0,120	0,062	0,027

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL [www.stat.gov.pl].

określających poziom rozwoju gospodarczego badanych jednostek w największym stopniu wpływają zmienne diagnostyczne w zakresie wielkości pozyskanych środków z budżetu UE, liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, poziomu aktywności zawodowej mieszkańców, wysokości wpływów podatkowych i dochodów budżetowych samorządów lokalnych. Największy wpływ na wskaźniki charakteryzujące zrównoważenie badanych powiatów w wymiarze środowiskowym miały cechy, których wartości wykazują najwyższą zmienność, tj. powierzchnia obszarów prawnie chronionych, wielkość emisji równoważnej oraz wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

4. Podsumowanie

Ocena zrównoważenia rozwoju powiatów ziemskich województwa małopolskiego przeprowadzona przy wykorzystaniu metody PERKALA pokazała, że między analizowanymi jednostkami występują istotne różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego i środowiskowego. Powiaty położone w zachodniej części województwa, o wyraźnie zwartym kompleksie, charakteryzują się wysokim poziomem rozwoju przy zachowaniu jego zrównoważenia. Warunkowane jest to korzystnym

ich położeniem względem miasta Krakowa i aglomeracji Górnego Śląska, wpływających na rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej wśród ludności. Z kolei w powiecie tatrzańskim czynnikiem w znacznym stopniu dynamizującym rozwój w przyjętych wymiarach są rozwijające się różne formy turystyki, jak m.in. ekoturystyka, agroturystyka, turystyka górską. Powiaty o wyraźnie niezrównoważonym rozwoju obejmują tereny o przewadze indywidualnych gospodarstw rolnych, mające w znacznym zakresie charakter monofunkcyjny, położone głównie w części północnej i środkowowschodniej województwa.

Literatura

- Borys T., *W poszukiwaniu syntetycznego wskaźnika zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Obszary badań nad trwałym i zrównoważonym rozwojem*, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2007.
- Charakterystyka obszarów wiejskich w 2008 r.*, Wyd. GUS i US w Olsztynie, Olsztyn 2010.
- Grabiński T., *Metody taksonometrii*, Wyd. AE, Kraków 1992.
- Jaworska M., Luty L., *Ocena rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów województwa małopolskiego*, Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia nr 8 (3), Warszawa 2009.
- Kukuła K., *Metoda unitaryzacji zerowanej*, PWN, Warszawa 2000.
- Młodak A., *Analiza statystyczna w statystyce regionalnej*, Wyd. CDiI Difin, Warszawa 2006.
- Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2008 r.*, GUS i US w Katowicach, Katowice 2010.
- Rocznik Statystyczny – *Ochrona Środowiska 2009*, GUS, Warszawa 2009.
- Rocznik Statystyczny – *Ochrona Środowiska 2010*, Wyd. GUS, Warszawa 2010.
- Radwan A., Sarat S., *Zróżnicowanie przestrzenne infrastruktury w zakresie ochrony środowiska w województwie małopolskim*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. IX, z. 2, Warszawa–Poznań–Kraków 2007.
- Siemiński J.L., *Idea „rozwoju zrównoważonego i trwałego” obszarów wiejskich w Polsce na tle innych koncepcji. Ujęcie planistyczne (część I)*, Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich nr 2, PAN Oddział w Krakowie, Kraków 2008.
- Spychalski G., *Zrównoważony i trwały rozwój wsi i rolnictwa*, [w:] *Model regionalny zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich*, SGGW, Warszawa 2006.
- Steczkowski J., Zeliaś A., *Statystyczne metody analizy cech jakościowych*, PWE, Warszawa 1981.
- Śmiłowska T., *Statystyczna analiza poziomu życia ludności Polski w ujęciu przestrzennym*, [w:] *Studia i Prace, Z Prac Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN*, z. 247, Warszawa 1997.
- Warunki życia ludności w województwie małopolskim w latach 1999-2008*, Wyd. GUS i US w Krakowie Kraków 2010.
- Witkowska-Dąbrowska M., *Równoważenie rozwoju na obszarach wiejskich w aspekcie ładu środowiskowego – problemy pomiaru i oceny*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. XII, z. 1, Warszawa–Poznań–Szczecin, 2010.

TYOLOGY OF COUNTRY DISTRICTS IN MAŁOPOLSKA VOIVODESHIP AS REGARDS THE LEVEL OF SOCIO-ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT

Summary: The paper includes the analysis and the appraisal of balancing of country districts in Małopolska voivodeship. In the analysis the groups of diagnostic variables were used. They fully characterized the development processes in the presentation of three dimensions: social, economic and environmental. The appliance of PERKAL Method, which belongs to the non-model groups, allowed to carry out the ranking and grouping the objects according to the summary indexes value. The research showed that there were essential disproportions among analysed units in the level of socio-economic and environmental development. The diversified values of calculated indexes prove it. In the paper statistical data of Local Data Bank, Main Statistical Office and Statistical Office in Cracow were used for the years 2004-2008.